

PODNĚTY KE VZDĚLÁVÁNÍ KARIÉROVÝCH PORADCŮ Z ČINNOSTI SÍTĚ PRO INOVACI KARIÉROVÉHO PORADENSTVÍ V EVROPĚ

SUGGESTIONS FOR THE TRAINING OF CAREER COUNSELLORS DRAWING ON THE ACTIVITIES OF THE NETWORK FOR INNOVATION IN GUIDANCE AND COUNSELLING IN EUROPE

LENKA HLOUŠKOVÁ

ZPRÁVA

Odborná diskuse o roli poradenských služeb ve vztahu k celoživotnímu učení, k zaměstnatelnosti i rozvoji jednotlivců (Improving, 2005; Council, 2008; Access, 2010) dnes již neulpívá na zdůrazňování významu kariérového poradenství pro jedince a pro společnost nebo na obhajování tvrzení, že služby kariérového poradenství mohou „přispět k větší odpovědnosti jednotlivců za stabilnější řízení vlastní kariéry v rámci současného pracovního trhu a dosáhnout lepší rovnováhy mezi osobním životem a zaměstnáním“ (Council, 2008, s. 2). Aktuálně vystupují do popředí otázky spojené s dostupností a kvalitou služeb kariérového poradenství, které do sebe integrují i problematiku vzdělávání a nabývání kompetencí poradců včetně podpory profesního rozvoje těch, kteří mají v náplni práce pomáhat jednotlivcům při „přijímání důležitých rozhodnutí, která musí lidé v průběhu života činit“ (Council, 2008, s. 2).

Kdo ale služby kariérového poradenství v České republice poskytuje? Někdy jsou to profesní poradci, jindy výchovní poradci, sociální pracovníci, psychologové, personalisté a občas se objeví i pojmenování kariéroví poradci. Tato terminologická nejednotnost poskytovatelů rozmanitých služeb

kariérového poradenství odráží resortní příslušnost jednotlivých poradců, což platí i o jejich vzdělávání (Hloušková a kol., 2004; Hloušková, v tisku).

Tradičně bývá pregraduální příprava pro výkon poradenské práce spojována s magisterským stupněm vysokoškolského vzdělání v oboru psychologie, na který navazuje další vzdělávání (krátkodobé kurzy, sebezkušenostní výcviky, supervize). Naznačená vzdělávací dráha budoucích poradců – psychologů ale nezohledňuje diverzifikaci pracovních činností (Hloušková, v tisku), které jsou typické pro oblast kariérového poradenství (Bezanson, Kellery, 2003). Paradoxně tedy dochází k tomu, že soudobí poskytovatelé služeb kariérového poradenství „jsou nuceni“ vycházet ze své původní kvalifikace, což představuje široké spektrum oborů v rámci terciárního vzdělávání, často bez poradenské přípravy, a v rámci dalšího vzdělávání jsou odkázáni na omezenou, málo dostupnou a nesystematicky koncipovanou nabídku vzdělávacích příležitostí (Hloušková, v tisku).

Jak se ale ukazuje, tato situace není ve srovnání s jinými evropskými zeměmi nijak výjimečnou (srov. Professionalising, 2009). Neutěšený stav v oblasti vzdělávání poskytovatelů služeb kariérového poradenství v jednotlivých evropských zemích byl pro skupinu odborníků z oblasti kariérového poradenství významným impulzem k podání žádosti o finanční podporu projektu v rámci grantového schématu programů celoživotního učení ERASMUS Academic Network.¹ Od roku 2010 se tak pod vedením řídicí skupiny projektu s názvem *Network for Innovation in Career Guidance and Counselling in Europe* (NICE) formuje síť odborníků z 41 institucí (v naprosté většině zástupců univerzit a vysokých škol) z 27 evropských zemí,² kteří spolupracují:

- na mapování existujících kurzů a vysokoškolských programů za účelem sestavení reálně dosažitelného (jednotného) kompetenčního profilu kariérových poradců v jednotlivých evropských zemích (pracovní skupina 1);
- na identifikaci a tvorbě nových znalostí (inovací) v souvislosti s implementací tzv. *life design* paradigmatu do stávajících vzdělávacích programů (pracovní skupina 2);
- na mapování a identifikaci (výukových a hodnotících) nástrojů s vysokým potenciálem ovlivnit rozvoj jednotlivých dovedností a postojů kariérových poradců za účelem inovace stávajících výukových postupů při vzdělávání kariérových poradců (pracovní skupina 3).

¹ Tříletý projekt č. 155976-LLP-1-2009-1-DE-ERASMUS-ENWA je podporován Evropskou komisí a je řešen v průběhu let 2010–2012.

² Do projektu jsou zapojeny dvě instituce z České republiky. Ústav pedagogických věd Filozofické fakulty Masarykovy univerzity participuje na činnostech třetí pracovní skupiny a Středisko podpory poradenských služeb Národního vzdělávacího fondu se podílí na aktivitách první pracovní skupiny.

Činnost v rámci projektu je strukturována do tří výše uvedených pracovních skupin, přičemž každá pracovní skupina funguje relativně samostatně a dílčí výsledky jsou prezentovány jednou ročně na společném setkání všech řešitelů projektu. V letošním roce se řešitelé projektu setkali v květnu³ v Německu na Ruprecht-Karlově univerzitě v Heidelbergu. Setkání bylo organizováno ve formátu odborné konference, kde byly diskutovány zejména otázky kompetenčního profilu kariérových poradců a inovací stávajících studijních programů.

Diskusi o kompetenčním modelu kariérových poradců pomyslně odstartovaly výsledky výzkumného šetření mezi řešiteli projektu, které proběhlo na přelomu roku 2010 a 2011. Cílem zmíněného šetření bylo zmapovat, jaké kompetence jsou sledovány u studentů existujících studijních programů na vysokých školách v jednotlivých evropských zemích. Ukázalo se, že v existujících studijních programech je kladen důraz na sociální a poradenské kompetence využitelné v individuálním poradenství zaměřeném na řešení problémů klientů. Na druhé straně absentují kompetence, které by umožnily poradcům podporovat klienty v dosahování jejich kariérových cílů. Ronald Sultana (Malta), Jean-Pierre Dauwalder (Švýcarsko), Jean Guichard (Francie), Bernd-Joachim Ertelt a kol. (Německo) ve svých příspěvcích nabídli podněty k diskusi o tom, jakým směrem by se mohla/měla ubírat změna stávajícího stavu v oblasti požadovaných kompetencí. Přestože v průběhu konference nedošlo ke shodě na výčtu kompetencí, které by měly být cílem a současně i obsahem vzdělávání kariérových poradců, byla pojmenována základní inovace – posun od pomoci k podpoře – v poradenské práci, která by se ve společném kompetenčním modelu řešitelů projektu měla projevit.

Druhým stěžejním tématem konference bylo představení konceptu životního designu (*life design*) jako inovativního paradigmatu v kariérovém poradenství (Laura Nota a Lea Ferrari z Itálie, Jacques Pouyaud z Francie, Jean-Jacques Ruppert z Lucemburska, Maria Eduarda Duarte z Portugalska). Základní filozofie tohoto konceptu spočívá v konstruování životních trajektorií, což zásadním způsobem mění vedení poradenského procesu, včetně interakce mezi poradcem a klientem. Vztah mezi poradcem a klientem již není založen na expertním vědění poradce, které pomůže „vyřešit klientův problém“, ale na vyprávění individuálních příběhů, jejichž cílem je „objevnit“ sebe sama a možností svého uplatnění. Vyprávění příběhu je prostředkem pro navázání specifického dialogu mezi poradcem a klientem, který umožní klientovi konstruovat jeho další životní cestu. Využívání životního designu v praxi je založeno na reflexi sebe sama i prostředí, na poskytování

³ Konkrétně ve dnech 18. až 20. května 2011.

i přijímání zpětné vazby a na tvořivosti při hledání svých možností, což jsou diametrálně odlišné kompetence oproti aktuálně podporovaným a požadovaným kompetencím na vysokých školách.

Nástrojům výuky a jejího hodnocení byl na tomto setkání věnován prostor pouze okrajově, ale pomyslný třetí blok konference představovaly příklady diseminace výsledků projektu v jednotlivých zemích. V České republice zatím žádné diseminační aktivity neproběhly, ale v této souvislosti je možné uvažovat o spolupráci s Národním poradenským fórem (<http://www.narodniporadenskeforum.cz/cz/>), nebo přímo s vybranými poradenskými asociacemi.

Po roce realizace projektu se zdá, že byla založena funkční síť odborníků, kteří mají chuť učit se jeden od druhého, sdílet své zkušenosti s výukou kariérových poradců, a mají odvalu vyvinout společný evropský koncept vzdělávání kariérových poradců na vysokých školách.

Literatura

- Access to success. Lifelong guidance for better learning and working in Europe.* [online]. Publikováno 2010. ISBN 978-92-896-0638-7. [cit. 2011-06-26]. Dostupné z: <http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/4092_EN.pdf>.
- BEZANSON, L., KELLERY, R. *Integrace poradenských služeb a informací o kariéře na lokální úrovni.* Praha: NÚOV, 2003.
- Council Resolution on Better Integrating Lifelong Guidance into Lifelong Learning Strategies.* [online]. Brusel: Rada Evropské unie, 2008. [cit. 2010-02-15]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/educ/104236.pdf>.
- HLOUŠKOVÁ, L. *Vzdělávání a příležitosti k profesnímu rozvoji kariérových poradců v ČR.* Praha: Dům zahraničních služeb pro Centrum Euroguidance, v tisku.
- HLOUŠKOVÁ, L., KNOTOVÁ, D., NOVOTNÝ, P., POL, M., RABUŠICOVÁ, M. a kol. *Vzdělávání poradců v České republice.* Praha: NVF, 2004. ISBN 80-86728-15-3.
- Improving Lifelong Guidance Policies and Systems. Using Common European Reference Tools.* [online]. Thessaloniki: CEDEFOP, 2005. ISBN 92-896-0402-6 [cit. 2010-02-15]. Dostupné z: <http://www2.trainingvillage.gr/etv/publication/download/panorama/4045_en.pdf>.
- Professionalising career guidance. Practitioner competences and qualification routes in Europe.* Luxembourg: CEDEFOP, 2009. ISBN 978-92-896-0571-7.